

การใช้กัญชาทางการแพทย์

กัญชาจัดเป็นสมุนไพรที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทางการแพทย์ มีหลักฐานของการใช้ครั้งแรกที่รู้จัก “สรรพคุณ” ของกัญชาในแง่การรักษาโรค โดยประเทศจีน สมัยโบราณนำกัญชามาสกัดเป็นยา ในสมัยของ จักรพรรดิเสินหนง (Shen Neng) เมื่อราว 2,737 ปีก่อนคริสตกาล ทำให้มีนิมมา จิตต้องลอยเสมือนว่าสามารถติดต่อกับพลังเหนือธรรมชาติได้ สำหรับในประเทศไทยพบกัญชารักษาโรคปรากฏใน “ตำราโอสถพระนารายณ์” สมัยอยุธยาตอนปลายที่ใช้ “กัญชา” เป็นหนึ่งในส่วนผสมเพื่อบรรเทาอาการ “กินไม่ได้นอนไม่หลับ” ปัจจุบันมีความก้าวหน้าด้านการศึกษาวิจัยและข้อมูลทางวิชาการในต่างประเทศ สนับสนุนว่า กัญชาสามารถนำมาใช้รักษาโรคบางโรคได้จริง มีการนำกัญชา/สารสกัดกัญชา มาผลิตเพื่อใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญห สุขภาพทางการแพทย์ ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายคือ ‘น้ำมันกัญชา’ ทำให้การใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ถูกกฎหมายในหลายๆ ประเทศ

กฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้กัญชาทางการแพทย์

มีการปรับแก้ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายยาเสพติดใหม่ สาระสำคัญคือ การกำหนดมาตรการในการควบคุมยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและสอดคล้องตามหลักสากล ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๘ ก.พ. ๒๕๖๒ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่ ๑๕ ก.พ. ๒๕๖๒ เป็นต้นมา โดยกฎหมายดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดประเภท ๕ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตในกรณีประโยชน์ทางราชการ การแพทย์ ศึกษาวิจัย รวมถึงเกษตรกรรม พาณิชยกรรม วิทยาศาสตร์ หรืออุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์

- ผู้ขออนุญาต เช่น หน่วยงานรัฐ ผู้ประกอบวิชาชีพ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ทางการแพทย์หรือเภสัชศาสตร์) ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (วิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจเพื่อสังคม/สหกรณ์การเกษตร) ภายใต้วรรวมมือและกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐหรือมหาวิทยาลัยเอกชน

- ผู้ประกอบวิชาชีพ ได้แก่ เวชกรรม เภสัชกรรม ทันตกรรม การสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง แพทย์แผนไทยแผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมาย

- ห้ามมิให้ผู้ใดเสพ ยาเสพติดประเภท ๕ เว้นแต่เสพเพื่อรักษาโรค และการศึกษาวิจัย

ทำความเข้าใจกับ กัญชา

กัญชา เป็นพืชในตระกูล Cannabis ที่สามารถจำแนกออกมาได้อีก 3 ชนิด ได้แก่

1. Cannabis Indica : มีลักษณะเป็นพุ่มเตี้ย สูงไม่เกิน 2 เมตร ใบมีสีเขียวเข้ม มีลักษณะสั้นและกว้าง เติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีอากาศเย็น หรือการปลูกในร่ม นิยมปลูกเพื่อนำดอกมาใช้สกัดเป็นน้ำมันทางการแพทย์ และนำมาใช้เพื่อการผ่อนคลาย

2. Cannabis Sativa: ลำต้นใหญ่ หนา และแข็งแรง อาจสูงได้มากถึง 6 เมตร ใบมีลักษณะเรียวยาว สีเขียวอ่อน เติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีอากาศร้อน นิยมปลูกเพื่อเอาใบมาใช้ทางด้านอุตสาหกรรม และนำเมล็ดมาสกัดน้ำมัน

3. Cannabis Ruderalis : ต้นเล็กคล้ายวัชพืช ใบมีลักษณะกว้างและเล็กผสมกัน เติบโตได้ดีทั้งในอากาศร้อนและเย็น พบได้มากในทวีปยุโรป

สรรพคุณทางการแพทย์

จากการศึกษาทางการแพทย์พบว่า ในกัญชามีสารออกฤทธิ์สำคัญ 2 ชนิด ที่สามารถนำมาใช้บำบัดหรือรักษาโรค ได้แก่

1. สาร CBD (Cannabidiol) : มีคุณสมบัติลดอาการเจ็บปวด ลดการอักเสบของแผล ชะลอการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง ลดอาการชักเกร็ง และลดอาการคลื่นไส้

2. สาร THC (Tetrahydrocannabinol) : มีคุณสมบัติต่อจิตประสาท ทำให้เกิดความผ่อนคลาย และเคลิบเคลิ้ม หากได้รับในปริมาณที่เหมาะสม จะช่วยลดอาการติ่งเครียดได้

ประเด็นสำคัญของการใช้กัญชาทางการแพทย์

1. ต้องมีปลอดภัย (safety) สารสกัดจากกัญชาปลอดภัยจากสารพิษเจือปน มีความเสี่ยงเกิดอันตรายต่ำเมื่อใช้รักษาผู้ป่วย

2. มีประสิทธิผลในการรักษา (effectiveness) Benefit > risk

3. มีความเป็นธรรมในการเข้าถึงการรักษา (equity) ผู้ป่วยเข้าถึงสารสกัดจากกัญชาอย่างเท่าเทียม ไม่เอื้อประโยชน์ให้ผู้ใด หรือกลุ่มใดเป็นพิเศษ

การนำสารสกัดกัญชามาใช้ทางการแพทย์ต้องดำเนินการบนพื้นฐานหลักจริยธรรมทางการแพทย์ ดังนี้

1. การคำนึงสิทธิของผู้ป่วย (Autonomy)

2. การกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย (Beneficence)

3. การละเว้นไม่กระทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ป่วย (Do no harm)

4. การรักษาความลับของผู้ป่วย (Confidentiality)
5. การพูดความจริง (Truth telling)
6. ความยุติธรรมไม่เลือกปฏิบัติ (Justice)

ประโยชน์ของสารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์

กลุ่มโรค/ภาวะอาการที่มีหลักฐานทางวิชาการสนับสนุนชัดเจนว่าสามารถใช้กัญชาเพื่อการรักษาแล้วได้ผลจริง

1. โรคลมชักที่รักษายาก และ โรคลมชักคือต่อยารักษา
2. ภาวะคลื่นไส้และอาเจียนจากยาเคมีบำบัดที่รักษาด้วยวิธีมาตรฐานไม่ได้ผล
3. ภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็ง (spasticity) ในผู้ป่วยโรคปลอกประสาทเสื่อมแข็ง (multiple sclerosis)
4. ภาวะปวดประสาทที่รักษาด้วยวิธีอื่นๆ ไม่ได้ผล (intractable neuropathic pain)

อันตรายและผลข้างเคียงจากการใช้กัญชา

กัญชามีสารประกอบหลายชนิด ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและเป็นสารเสพติดที่นิยมคือ THC (Tetrahydrocannabinol) ที่ทำให้เกิดอาการมึนเมา เนื่องจาก THC ออกฤทธิ์โดยตรงต่อจิตและระบบประสาท เมื่อเสพกัญชาเข้าไปไม่ว่าโดยวิธีใด สาร THC จะถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือดและสมองอย่างรวดเร็ว โดยอาการพบได้บ่อยได้แก่ เลื่อนลอย ซึมเศร้า สับสน ประสาทหลอน กระสับกระส่าย ตื่นเต้น เวียนศีรษะ ปากแห้ง เป็นต้น

ข้อห้ามในการใช้

1. ผู้ที่มีประวัติแพ้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการสกัดกัญชา
2. ผู้ที่มีอาการรุนแรงของ unstable cardio-pulmonary disease (angina, peripheral vascular disease, cerebrovascular disease และ arrhythmia) หรือมีปัจจัยเสี่ยงของโรคหลอดเลือดหัวใจ
3. ผู้ที่มีโรคจิตมาก่อน หรือมีอาการของโรคอารมณ์แปรปรวนหรือโรควิตกกังวล
4. หลีกเลี่ยงการใช้ในสตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร สตรีวางแผนจะมีบุตรจากการรายงานการศึกษาพบว่ามีการคลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนักตัวน้อยรวมถึงพบ cannabinoids ในน้ำนมแม่ได้

ข้อควรระวังอื่นๆ

1. การใช้ในผู้ป่วยอายุต่ำกว่า 25 ปี ผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นมีผลต่อสมองที่กำลังพัฒนา

2. ผู้ที่เป็นโรคตับ
3. ผู้ป่วยที่ติดสารเสพติด รวมถึงนิโคตินหรือค็อกเคนอย่างหนัก
4. ผู้ใช้ยากลุ่ม opioids และยากล่อมประสาท benzodiazepines
5. ผู้ป่วยเด็กและผู้สูงอายุ เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลทางวิชาการมากพอ กระบวนการ metabolism ของผู้สูงอายุจะช้ากว่า อาจมีการตอบสนองต่อกัญชาได้สูงกว่าดังนั้นการใช้ควรเริ่มในปริมาณน้อยและปรับเพิ่มช้าๆ

กล่าวโดยสรุป

ความตื่นตัวเรื่องกัญชาในประเทศไทยนั้นได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก นับจากที่ พ.ร.บ. ยาเสพติด ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ได้มีผลบังคับใช้ เมื่อต้นปี กุมภาพันธ์ 2562 เพื่อเป็นช่องทางการนำ กัญชามาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การเภสัชกรรม กรมการแพทย์ กรม พัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ กรมสุขภาพจิต สำนักงานอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความสนใจ เรื่องนี้อย่างจริงจัง กำลังดำเนินการเพื่อให้มีการนำประโยชน์จากกัญชา บนพื้นฐานตามหลักวิชาการด้าน การแพทย์ที่เหมาะสม ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพตามที่ได้ระบุ ในกฎหมายใหม่ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น

แหล่งข้อมูล

วีรยา ภาอุปจิตและนุศราพร เกษสมบุรณ์. (2560). การใช้กัญชาทางการแพทย์, *วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน*. 13 (1-3), 228-240.

<https://www.xn--12carlo5dc9cwbh2moabc0urg.com/2019/05/basic-of-cannabis-medical-use.html>

<https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2262>

<https://www.honestdocs.co/interesting-cannabis-medicinal-properties>

<https://mdresearch.kku.ac.th/files/cannabis/Final%20Guidance%20on%20Cannabis.pdf>

https://mdresearch.kku.ac.th/files/cannabis/MedicinalCannabisBook_v4.pdf

https://www.maticchon.co.th/article/news_1685493